

Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis

Studia Paedagogica II (2012)

PRZYGOTOWANIE OSÓB Z WIELORAKĄ NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ DO DOROSŁOŚCI

Dorota Przelaskowska, Joanna Ślusarczyk

„Dzień dla życia” jako forma zajęć metodą projektów w szkole przysposabiającej do pracy – okiem praktyka

Wstęp

Jako nauczyciele prowadzący zajęcia w specjalnej szkole przysposabiającej do pracy, w skrócie PDP, często jesteśmy pytani: „Dla kogo jest ta szkoła? Czego tam uczycie? Jakimi metodami pracujecie?”. Zapis o możliwościach utworzenia szkół PDP dla absolwentów gimnazjów specjalnych z orzeczeniem o potrzebie kształcenia specjalnego z powodu upośledzenia umysłowego w stopniu umiarkowanym lub znacznym oraz niepełnosprawności sprzężonych pojawił się w ustawie o systemie oświaty zaledwie 6 lat temu (art. 9 ust. 1 pkt 3 lit. h). W ramowym planie nauczania widnieją takie przedmioty jak: przysposobienie do pracy, funkcjonowanie osobiste i społeczne, sport, wychowanie fizyczne, zajęcia kształtujące kreatywność, religia. Jak wypełnić te godziny? Co robić z uczniami? Jakie umiejętności przydadzą im się później po skończeniu szkoły? Odpowiedzi na te pytania odnaleźliśmy m.in. dzięki metodzie projektów.

Definicja mówi, że:

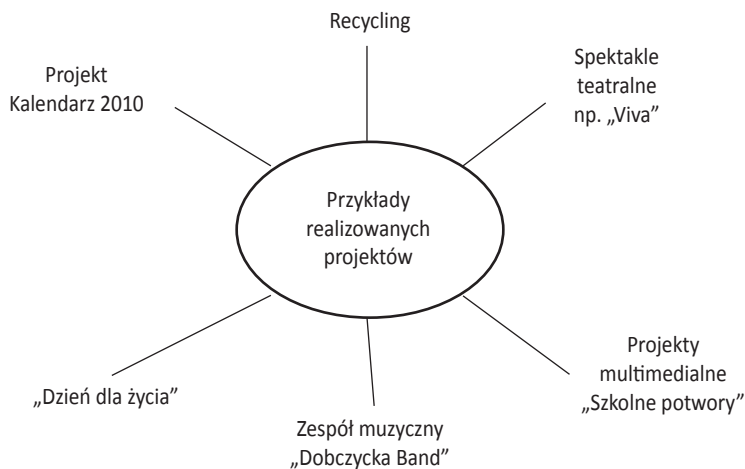
[...] metoda projektów to system dydaktyczny stworzony przez W.H. Kilpatricka, wprowadzony w szkołach amerykańskich i spopularyzowany w innych krajach, zwłaszcza w Anglii, gdzie do dziś można dostrzec jego wpływ. Polega na tym, że na miejsce tradycyjnego systemu klasowo-lekcyjnego wprowadza się tzw. projekty jako ośrodki nauki i pracy dzieci. Projekty mają odpowiadać zainteresowaniom dzieci i wiązać działalność praktyczną z pracą umysłową. Kilpatrick wyróżniał 4 rodzaje projektów: produkcyjne (wytworzenie czegoś), konsumpcyjne (doznania estetyczne), problemowe (pokonanie trudności intelektualnej), sprawnościowe (osiągnięcie sprawności w jakimś działaniu) (Okon 1995, s. 169).

Definicja ta bardzo trafnie wpisuje się w naszą pracę z uczniem z wieloraką niepełnosprawnością, w której zakładamy, że doświadczenie działania jest podstawowym warunkiem uczenia się. Bardzo ważna jest dla nas zasada: to co usłyszę – zapomnę, to co zobaczę i zrobię – zapamiętam i będę umieć.

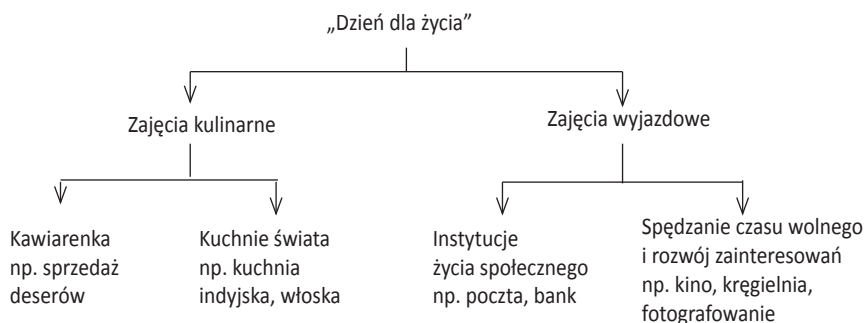
W praktyce Szkoły przy ulicy Dobczyckiej „projektem nazywamy zadanie, którego wykonanie rozkłada się w czasie i kończy się prezentacją na szerszym forum (klasy, szkoły lub innym), realizowane samodzielnie przez ucznia lub grupę

uczniów, a organizowane i koordynowane przez nauczyciela” (Mucha, Merynda 2005, s. 183).

Przykładowe projekty realizowane z naszymi uczniami można zilustrować następująco:

Ryc. 1. Przykładowe projekty

Ryc. 2. Schemat „Dnia dla życia”

Część I. Zajęcia kulinarne

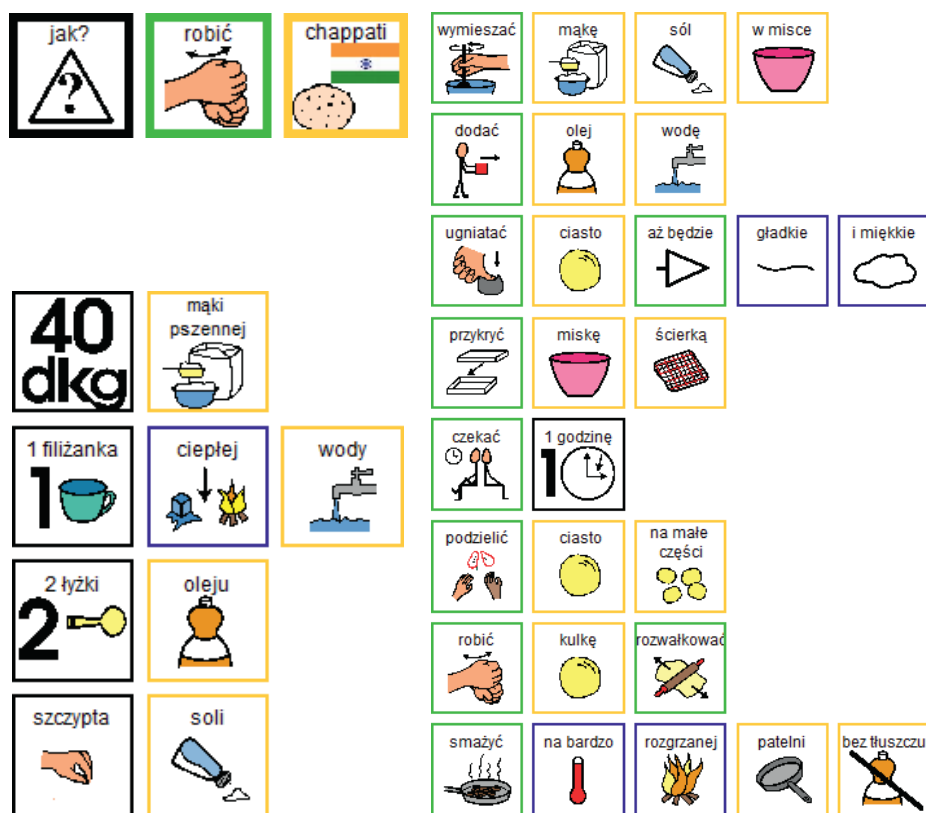
Zajęcia kulinarne nie ograniczają się jedynie do przygotowania potraw. W związku z różnorodnością zadań i tematów, jakie zakłada metoda projektów, wyróżniamy następujące cele tych zajęć:

- doskonalenie umiejętności przygotowywania potraw,
- poznanie tradycyjnych kuchni regionalnych i światowych,
- trening ekonomiczny,
- trening społeczny,
- doskonalenie umiejętności planowania własnych działań,
- rozwój komunikacji,
- poznanie kultury różnych krajów,
- animacja życia społeczności szkolnej.

Przykład 1: „Poznajemy kuchnie świata”

W trakcie tych zajęć uczniowie mają możliwość wieloaspektowego poznania różnych krajów. Podstawowe obszary, których doświadczają w trakcie tej części projektu to kuchnia danego kraju, tradycyjne stroje, kultura, muzyka. Jeden temat (np. Indie) realizowany jest przez dwa bloki zajęć. Podczas pierwszego organizowany jest wyjazd do restauracji związanej z danym krajem (np. do Czajowni). Wyjazd zawiera elementy treningu społecznego i ekonomicznego, korzystanie z komunikacji miejskiej lub transportu dla osób niepełnosprawnych, kształcenie umiejętności złożenia zamówienia i uregulowania rachunku oraz oczywiście degustacji potraw.

W drugim bloku zajęć uczniowie przygotowują danie narodowe, w tym wypadku indyjskie chappati, masala tea, korzystając z przepisu przygotowanego w symbolach PCS. Następnie przebrani w stroje indyjskie organizują spotkanie dla pozostałych uczniów, na którym odbywa się degustacja potraw, pokaz zdjęć z Indii, słuchanie tradycyjnej muzyki. Gdy „Dzień indyjski” w szkole dobiega końca, śmiało można powiedzieć, że dzięki metodzie projektów zrobiliśmy wszystko, by uczniowie doświadczyli swoistej podróży po danym kraju.

Ryc. 3. Przepis w symbolach PCS

Fot. 1. Dzień indyjski w szkole

Fot. 2. Kawiarenka

Przykład 2: Kawiarenka – „Coś na ząb”

Na tych zajęciach uczniowie wykonują proste potrawy i napoje. Może to być ciasto, pizza, pischinger, sałatka, sok marchwiowy, koktajle owocowe. Po przygotowaniu uczniowie organizują przenośną „Kawiarenkę”. Pozostali uczniowie, nauczyciele, goście, wolontariusze mogą na przerwie zakupić np. kawałek ciasta i kawę za symboliczną kwotę. Dbamy o to, by „kawiarenkowy” stolik był estetycznie nakryty – kawałki ciasta na ładnym talerzu, kawa w dzbanku i mleczko do kawy w małym dzbanuszk. Uczniowie uczestniczą we wszystkich fazach powstawania przekąsek,

począwszy od planowania menu, listy zakupów, poprzez robienie zakupów, przygotowanie potrawy, skończywszy na zorganizowaniu kawiarenki i sprzątaniu sali. Dbanie o czystość pracowni gospodarstwa domowego jest jednym z celów tych zajęć. Oprócz aspektów edukacyjnych, jakimi bez wątpienia jest nauka gotowania nowych potraw i trening ekonomiczny, zajęcia te mają również wysoki walor społeczny. Stali bywalcy „Kawiarenki” już od rana pytają: „Co dzisiaj będzie na przerwie?”. Tak jak w życiu „Kawiarenka” to zarówno miejsce spotkań, jak również urozmaicenie dużej przerwy oraz animacja życia społeczności szkolnej.

„Dzień dla życia” to projekt o bardzo wyrazistych aspektach. Oprócz zajęć kulinarnych „Poznajemy kuchnie świata” oraz „Kawiarenki” ważną jego częścią są wyjścia i wyjazdy poza szkołę. Organizowane są one celem nabycia umiejętności kreatywnego spędzania czasu wolnego, treningu umiejętności zachowania się i załatwiania spraw osobistych w miejscach użyteczności publicznej. W niniejszym artykule ze względu na ograniczoność miejsca skupiliśmy się przede wszystkim na prezentacji działań kulinarnych. Dlatego tylko w skrócie cele i organizację zajęć wyjazdowych przedstawiamy w części drugiej.

Część II. Zajęcia wyjazdowe „Tu byłem...”

Celem tych zajęć jest poznawanie instytucji życia społecznego, takich jak bank czy poczta. Uczniowie mają możliwość pójścia na pocztę i wysłania np. listu poleconego. Dzięki wyjazdom uczą się też sposobów kulturalnego spędzania czasu wolnego. Sami wybierają film, zbierają pieniądze na kino czy wystawę. Na szczęście nowoczesne kina typu multiplex bez barier architektonicznych są bardziej dostępne dla osób poruszających się na wózkach. Uczniowie zachęceni są również do rozwijania indywidualnych zainteresowań, które mogliby kontynuować w czasie wolnym. Dlatego w repertuarze zajęć wyjazdowych proponujemy takie aktywności jak fotografowanie lub gry w kręgielni. Staramy się, by uczniowie w miarę swoich możliwości angażowali się w planowanie i organizowanie wyjazdów. Niektórzy mogą samodzielnie zamówić transport lub wyszukać połączenia komunikacji miejskiej w internecie.

Podsumowanie: Od ziemniaka do internetu

Sposób prowadzenia zajęć dostosowany jest do możliwości, doświadczeń i poziomu funkcjonowania uczniów. Przysłowiowy ziemniak to początek drogi. Inaczej pracuje się z osobami, które mają mniejszy zasób doświadczeń, a inaczej z osobami z większymi możliwościami. Znamy uczniów, którzy na zajęciach po raz pierwszy widzieli ziemniaka przed obróbką, czy pierwszy raz w życiu jechali tramwajem, a po dwóch latach potrafią sami wymyślić potrawę czy zaplanować wyjazd. Zainteresowanie uczniów tymi zajęciami jest bardzo duże, a my z przyjemnością obserwujemy, że zasób doświadczeń z różnych projektów wpływa pozytywnie na ich rozwój i daje możliwość lepszej orientacji w świecie. Dlatego uważamy, że „Dzień dla życia” dzięki interdyscyplinarnemu charakterowi metody projektów jest istotnym środkiem do celu, którym jest przygotowywanie do dorosłego życia osoby z wieloraką niepełnosprawnością.

Literatura

Okoń W., *Nowy słownik pedagogiczny*, Wydawnictwo „Żak”, Warszawa 1995, s. 169.

Mucha A., Merynda J., *Wykorzystanie metody projektów do pracy w zasadniczej szkole zawodowej specjalnej*, [w:] *Ponadgimnazjalna specjalna szkoła przysposobienia do pracy*, red. T. Serafin, Ministerstwo Edukacji Narodowej i Sportu, Warszawa 2005, s. 183.

Ustawa z dnia 19 marca 2009 r. o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 56, poz. 458).

Day for life as a form of classes which use the method of projects in Vocational Training School – in the eye of a practitioner

Abstract

The article discusses the experiences of a Krakow Vocational Training School in conducting classes with people with multiple disabilities using the method of projects. It presents scripts of lessons and describes the realization of the *Day for life* project which comprises cooking and travelling classes. The way of conducting the classes is adjusted to the abilities, experiences and functioning level of the students.

Cooking classes are not limited to preparing meals only. The following aims are distinguished: familiarization with traditional regional and world cuisine (through visits in restaurants among others), economic training, social training, development of the skills of planning one's own activities, development of communication, familiarization with culture of various countries, stimulation of the life of school community and the development of cooking skills. *Day for life* is a project with extremely expressive aspects. Apart from „We get to know world cuisine” and „Cafes” cooking classes, trips outside the school are its another important element. They are organized in order for the students to acquire the ability of spending spare time creatively, to train the skills of behaving and managing personal affairs in public utility facilities.

Students' interest in these classes is high and we happily observe that the range of experiences from various projects has a positive influence on the development of students and gives them a chance for better orientation in the world. That is why we believe that *Day for life*, thanks to its interdisciplinary character, is an important means to achieving the aim of preparing a person with multiple disabilities to the adult life.